

Politika

Indijas konstitūcija, kura stājās spēkā 1950. gada 26. janvārī, ir garākā un izsmeļošākā kādas valsts konstitūcija pasaulē. Konstitūcijas preambula vēsta, ka Indija ir suverēna, sociālistiska, laicīga un demokrātiska republika. Indijai ir divpalātu parlaments, kas darbojas atbilstoši Vestminsteras stila parlamentārajai sistēmai. Tās valsts pārvaldes modeli parasti apzīmē kā "kvazi federālu" – ar spēcīgu centru un vājākiem štatiem, bet kopš 1990. gadu beigām politisko, ekonomisko un sociālo pārmaiņu rezultātā tas ir kļuvis arvien vairāk federāls.

Likumdošanas vara

Likumdošanas vara ir divpalātu parlamentam, kas sastāv no augšpalātas, kas tiek saukta par *Rajya Sabha* (Štatu palātu) un no apakšpalātas, kas tiek saukta par *Lok Sabha* (Tautas palātu). Štatu palātā ir 245 deputāti, kas strādā sešus gadus. Vairumu netieši ievēl štata un teritoriālās likumdevējas iestādes proporcionāli štata iedzīvotāju skaitam. 543 no 545 Tautas palātas deputātiem tiek ievēlēti ar tiešu tautas balsošanu un pārstāv atsevišķus vēlēšanu apgabalus piecu gadu garumā. Ja prezidents uzskata, ka anglo-indiešu kopiena nav pienācīgi pārstāvēta, tad atlikušos divus locekļus viņš ieceļ no kopienas vidus.

Izpildvara

Valsts galva ir Indijas prezidents, kuru uz pieciem gadiem netiešās vēlēšanās ievēl vēlēšanu kolēģija. Prezidents ieceļ premjerministru un pēc tā ieteikuma ministrus. Prezidentam ir tiesības iecelt Augstākās tiesas locekļus, štatu gubernatorus u.c. amatpersonas. Viņš var izdot dekrētus, pirms termiņa atlaist parlamenta Tautas palātu un noteikt jaunas parlamenta vēlēšanas. Prezidents ir bruņoto spēku virspavēlnieks, viņam ir likumdošanas iniciatīvas, veto un apžēlošanas tiesības. Prezidentu nāves vai prombūtnes gadījumā viņu aizstāj viceprezidents, ko ievēlē parlamenta palātu kopsēdē. Kopš 2007. gada 25. jūlija Indijas prezidente ir Pratiba Devisinga Patila (Pratibha Devisingh Patil). Savukārt valdības galva ir Indijas premjerministrs, kuram pieder lielākas izpildvaras tiesības. No 2004. gada 22. maija Indijas premjerministrs ir Manmohans Sings (Manmohan Singh). Pastāv vienošanās, ka prezidents par premjerministru ieceļ tās partijas vai politiskās savienības pārstāvi, ko atbalsta Indijas parlamenta apakšpalātas vairākums. Izpildvara ir prezidentam un valdībai – Ministru kabinetam. Katram ministram ar portfeli ir jābūt ievēlētam vienā no parlamenta palātām. Indijas parlamentārajā sistēmā izpildvara ir pakļauta likumdevējai varai, un premjerministrs un viņa padome ir tieši atbildīgi parlamenta apakšpalātai.

Tiesu vara

Indijas tiesu vara ir centralizēta un tai ir trīs līmeņi – Augstākā tiesa, ko vada Indijas Galvenais tiesnesis, divdesmit viena Augstākā tiesa un liels skaits iztiesāšanas tiesu. Augstākā tiesa ir primāri kompetenta lietās, kas skar pamattiesības un nesaskaņās starp štatiem un Centru, un tai ir apelācijas jurisdikcija pār Augstajām tiesām. Tā ir juridiski neatkarīga, un tā ir tiesīga izziņot likumus un atcelt Savienības vai štata likumus, kas ir pretrunā ar Indijas konstitūciju. Viena no vissvarīgākajām Augstākās tiesas funkcijām ir Indijas konstitūcijas galējā interpretācija.

Partijas un politika

Indija ir pasaulē lielākā demokrātiskā valsts pēc iedzīvotāju skaita. Vairumā gadu pēc neatkarības iegūšanas, federālo pārvaldi realizēja Indijas Nacionālais kongress (INC). Štatu politiku ietekmē vairākas nacionālās partijas, tai skaitā INC, *Bhartiya Janata Party* (BJP), Indijas Komunistiskā (marksistu) partija (CPI(M)) un dažādas reģionālās partijas. INC bija parlamentārais vairākums no 1950. līdz 1990. gadam, izņemot divus īsus laikposmus. INC nebija pie varas starp 1977. un 1980. gadu, kad vēlēšanās uzvarēja *Janata Party*, pateicoties sabiedrības neapmierinātībai ar ārkārtas stāvokli, ko bija deklarējusi premjerministre Indira Gandija. *Janata Dal* Nacionālās frontes koalīcija savienībā ar Kreisās frontes koalīciju uzvarēja 1989. gada vēlēšanās, bet spēja noturēties pie varas tikai divus gadus. Tā kā 1991. gada vēlēšanās neviena no politiskajām partijām neieguva vairākumu, INC izveidoja mazākuma valdību premjerministra P.V. Narasimha Rao vadībā, kas nostrādāja pilnu piecu gadu termiņu.

No 1996. līdz 1998. gadam federālajā valdībā bija nemiera periods ar vairākām īslaicīgām valdošajām apvienībām. 1996. gadā, pēc Apvienotās frontes koalīcijas, kurā neietilpa ne BJP, ne INK, uz īsu laiku valdību izveidoja BJP. 1998. gadā BJP kopā ar vairākām citām partijām izveidoja Nacionālo Demokrātisko aliansi (NDA) un kļuva par pirmo ne Kongresa valdību, kas nostrādāja pilnu piecu gadu termiņu. 2004. gada Indijas vēlēšanās lielāko skaitu no Lok Sabha vietām ieguva NIK un izveidoja koalīcijas valdību, kas tika saukta par Apvienoto Progresīvo aliansi (APA) un ko atbalstīja dažādas kreisā novirziena partijas un BJP opozīcijā esošie dalībnieki. Indijas vispārējās vēlēšanās 2009. gadā vēlreiz pie varas nāca APA, lai gan kreiso partiju īpatsvars koalīcijā bija krasi samazinājies.